

Zbigniew Nawrocki (1959–2017),
zdjęcie ze zbiorów Oddziału IPN w Rzeszowie, fot. Igor Witowicz

Rys biograficzny

Z ogromnym smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Zbigniewa Nawrockiego – pomysłodawcy i pierwszego redaktora naczelnego czasopisma naukowego Instytutu Pamięci Narodowej „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”.

Zbigniew Nawrocki, historyk, doktor nauk humanistycznych, wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyśle, były dyrektor Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie (dziś – Archiwum IPN) i pierwszy dyrektor rzeszowskiego oddziału IPN, urodził się 28 grudnia 1959 r. w Wadowicach, zmarł 1 lipca 2017 r. w Chmielniku pod Rzeszowem. Wywodził się z Choczni pod Wadowicami, w wadowickim Liceum Ogólnokształcącym zdał egzamin maturalny, studiował historię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie (1981–1987). Od 1981 r. członek Niezależnego Zrzeszenia Studentów, w listopadzie i grudniu 1981 r. członek Komitetu Strajkowego w WSP w Rzeszowie, po wprowadzeniu stanu wojennego kolporter pism drugiego obiegu.

W latach dziewięćdziesiątych był naczelnikiem Archiwum Delegatury Urzędu Ochrony Państwa w Rzeszowie. Rozprawę doktorską na temat działalności organów bezpieczeństwa publicznego w województwie rzeszowskim w latach 1944–1949, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Drausa, obronił w 1998 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim.

2 października 2000 r. dr Zbigniew Nawrocki objął stanowisko dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie. W styczniu 2006 r. został powołany przez ówczesnego prezesa Instytutu dr. hab. Janusza Kurtykę na stanowisko dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie, funkcję tę sprawował do 31 października 2010 r. Po odejściu z IPN pełnił do 2016 r. służbę w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, w stan spoczynku odszedł w stopniu podpułkownika.

Zbigniew Nawrocki był jednym z pierwszych historyków, którzy podjęli badania nad dziejami organów bezpieczeństwa w Polsce Ludowej. Jak mało kto rozumiał istotę funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa, jego mechanizmy i procesy w nim zachodzące. Swoją wiedzą i pasją poznawania historii potrafił zarażać współpracowników i kolegów. Motywował do aktywności naukowej i wyznaczał jej cele badawcze. Był autorem i współautorem ponad czterdziestu publikacji naukowych, w tym książek: *Zamiast wolności. UB na Rzeszowszczyźnie 1944–1949*, Rzeszów 1998; *Przeciw Solidarności 1980–1989. Rzeszowska opozycja w tajnych archiwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych*, Rzeszów 2000; *Rozpracowanie i likwidacja Rzeszowskiego Wydziału WiN w dokumentach UB (1945–1949)*; *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Rzeszowszczyźnie (sierpień 1944 – lipiec 1945)*; sekretarz redakcji pisma naukowego „Studia Rzeszowskie” (t. 5–10), twórca i pierwszy

redaktor naczelny „Aparatu Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” (t. 1–9), sekretarz redakcji, a następnie redaktor naczelny „Przeglądu Bezpieczeństwa Wewnętrznego” (t. 5–13), członek rady programowej pisma „Pamięć i Sprawiedliwość” (t. 1–20), w latach 2006–2010 przewodniczący polsko-ukraińskiej grupy roboczej historyków i archiwistów prowadzących badania naukowe i przygotowujących publikacje źródłowe w ramach serii „Polska i Ukraina w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku. Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych”, wiceprzewodniczący Kapituły Nagrody „Kustosz Pamięci Narodowej”, laureat Nagrody im. Jerzego Łojka (2000). w 2009 r. odznaczony przez prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Cześć Jego Pamięci!

Dariusz Iwaneczko,
redaktor naczelny